

Lausunto

12.8.2022

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Ympäristöministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle.

Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (jäljempänä myös tietojärjestelmä) perustamisesta, ylläpidosta, tallennettavista tiedoista, tiedonsaanti- ja tiedonluovutus-oikeuksista ja tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä. Tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjinä toimisivat Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot. Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lisäksi velvollisuus perustaa julkinen tietopalvelu rakennetun ympäristön tiedon jakamista varten sekä velvollisuus tehdä tilastointia.

Oikeusministeriö on tarkastellut esitysluonnosta ainoastaan henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn osalta. Koska lausuntopyyntö on ajoittunut kesälomakauteen, oikeusministeriöllä ei ole ollut mahdollisuutta arvioida tiedonsaantioikeuksia ja tietojen luovuttamista koskevia säännöshdotuksia.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Henkilötietojen suoja

Yleistä

Esitysluonnoksesta käy ilmi, että ehdotettu sääntely kuuluisi yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalalle, joka on suoraan sovellettavaa ja sellaisenaan velvoittavaa lainsäädäntöä. Asetuksen

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

puitteissa on kuitenkin mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan tai täsmennetään asetuksen säännöksiä. Perustuslakivaliokunta on ottanut asiaan kantaa todeten, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2–3).

Käsittelyn oikeusperuste ja kansallinen liikkumavara

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Kun kyse on tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Lainsäätäjän on osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat. Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta).

On myös mahdollista, että tietosuoja-asetuksen mukaisia käsittelyperusteita on useampia ja ne voivat olla osittain päällekkäisiä. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että useamman kuin yhden henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen käyttäminen ei saa johtaa siihen, että lainsäädäntö jättäisi epäselväksi, mitä oikeuksia rekisteröidyllä tietosuoja-asetuksen mukaan kulloinkin on (ks. tältä osin HaVM 13/2018 vp, s. 25).

Esitysluonnoksessa (s. 73) todetaan, että lakiehdotuksessa säädettäisiin EU:n tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjälle, eli Suomen ympäristökeskukselle, kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi tarvittavasta tietojen käsittelyperusteesta sekä eräistä käsittelyn kannalta välttämättömistä kansallisen liikkumavaran piiriin kuuluvista seikoista, jotka mainitaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa.

Oikeusministeriö toteaa, että tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran alaa on käsitelty jossain määrin puutteellisesti. Käsittelyn oikeusperuste todetaan ainoastaan Suomen ympäristökeskuksen käsittelytoimien osalta tarkoittaen ilmeisesti kaikkia Suomen ympäristökeskukselle kaavailtuja käsittelytoimia, vaikka lakiehdotuksessa ehdotetaan esimerkiksi yhteisrekisterinpitäjyyttä (4 §) Suomen ympäristökeskuksen kuntien ja maakuntien liiton välille sekä kunnille ja maakunnan liitolle eräiden tietojen tallentamisvelvoitetta rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (5 §). Oikeusministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa käsittelyn oikeusperusteesta on tehtävä selkoa kaikkien viranomaisten osalta, joita koskevia henkilötietojen käsittelysäännöksiä esitysluonnoksessa on kaavailtu. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että Suomen ympäristökeskuksen osalta on syytä arvioida, onko käsittelyn oikeusperuste tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta kaikkien sille ehdotettujen käsittelytoimien osalta, kuten esimerkiksi käyttö- ja lokirekisteriä koskevien säännösten osalta.

Ehdotettu tietosuoja-asetuksen kansalliseen liikkumavaraan pohjautuva sääntely perustuu pääosin asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtiin, mutta tätä ei ole kaikkien liikkumavaran alaan kuuluvien

säännösten osalta tunnistettu. Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnosta on jatkovalmistelussa syytä täydentää siten, että siinä tehdään selkoa tarkemmin, mitkä ehdotetut säännökset on tarkoitus antaa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtiin perustavan liikkumavaran alaan pohjautuen. Lisäksi on syytä arvioida, että ehdotettu sääntely on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla yleisen edun mukaista ja oikeasuhteista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Tällainen arviointi tulisi tehdä säännöskohtaisesti.

Lisäksi eräät muut tietosuoja-asetuksen artiklat mahdollistavat kansallisen liikkumavaran käytön. Nyt käsillä olevassa esitysluonnoksessa relevantteja säännöksiä ovat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohta ja 26 artikla, jotka mahdollistavat rekisterinpitäjien määrittämisen laissa ja niiden vastuualueista säättämisen. Rekisterinpitäjien määrittämistä koskeva artikla on asianmukaisesti selostettu 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 75–76). Sen sijaan yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista säättämistä koskevaa 26 artiklaa ei ole tunnistettu kaavailun 4 §:n 3 ja 4 momenttien osalta. Esitysluonnoksen perusteluja tulee tältä osin täydentää.

Yhteisrekisterinpitäjäys

Oikeusministeriö toteaa aluksi, että rekisterinpitäjästä säättämistä voidaan pitää erityisen perusteltuna silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen tai rekisterinpitäjästä voisi muutoin olla epäselvyyttä. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säättämiseen kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Tätä on painotettu myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti (PeVL 21/2001 vp, s. 4/I) tai muuten täsmällisesti (PeVL 47/2001 vp, s. 3/II) tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat (PeVL 45/2001 vp, s. 5/I) samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (esim. PeVL 7/2001 vp, PeVL 65/2002 vp, s. 4/II). Näin ollen ehdotettua sääntelyratkaisuehdotusta rekisterinpitäjistä ja niiden vastuualueista säättämisestä kansallisessa laissa voidaan pitää perusteltuna ja kannatettavana.

Esitysluonnoksen 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rekisterinpidosta ja siihen liittyvästä vastuunjaosta. Pykälän 1 momentin mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rekisterinpitäjiä ovat Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot. Pykälän 2 momentin mukaan Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot ovat alueidenkäytön tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Suomen ympäristökeskus ja kunnat ovat rakennustietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Esitysluonnoksen 2 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän koostuu alueidenkäytön tietovarannosta ja rakennustietovarannosta. Nyt ehdotetulla tavalla tietojärjestelmän ja siihen kuuluvien tietovarantojen rekisterinpitäjiä koskevien säännökset jäisivät keskenään epäselviksi.

Tietojärjestelmän rakennetta koskevassa säännöksessä tietojärjestelmän kaavaillaan sisältävän kaksi tietovarantoa: alueidenkäytön tietovarannon ja rakennustietovarannon. Mainituille tietovarannoille ehdotetaan toisistaan ja koko tietojärjestelmästä poikkeavia yhteisrekisterinpitäjiä.

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että sääntelyn kohderyhmän tulee kyetä ilman vaikeuksia soveltamaan säännöksiä (ks. esim. PeVL 60/2014 vp, s. 3/I). Valiokunta on korostanut myös, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. esim. PeVL 51/2016 vp, s. 5, PeVL 45/2016 vp, s. 3).

Oikeusministeriö toteaa, että nyt 4 §:ssä kaavailtu yhteisrekisterinpitäjyyssääntely ei ole rekisterinpitäjien määrittämisen suhteen yhteensopiva 2 §:ssä kaavailun tietojärjestelmän rakenteen kanssa. Lain sisäisen logiikan tulee olla yhteensopivaa, jotta rekisterinpitäjistä ei jää epäselvyyttä. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida ehdotetun 4 §:n 1 momentin tarpeellisuutta. Mikäli em. momentti jäisi ehdotettuun muotoon, olisi maakuntien liitot myös rakennustietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä, vaikka näin ei 4 §:n 2 momentin perusteella ole tarkoitettu.

Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun 4 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin, joista on havaittavissa joitakin epäkohtia. Perustelujen mukaan (s. 76) rekisterinpitäjät vastaisivat tallentamiensa tietojen osalta yleisen tietosuoja-asetuksen velvoitteista ehdotetun pykälän 3 momentin mukaisesti. Velvollisuuksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisia velvoitteita tiedon ajantasaisuudesta sekä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamista. Oikeusministeriö toteaa, että tietosuoja-asetuksessa säädetään tietojen täsmällisyydestä ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta. Näin ollen tietosuojalaki lienee syytä poistaa perustelujen edellä mainitusta kohdasta.

Edelleen pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 76) todetaan, että 4 momentissa säädetäisiin kansalliseen liikkumavaraan kuuluvista poikkeuksista yleisen tietosuoja-asetuksen velvollisuuksiin. Oikeusministeriö toteaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen puitteissa on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan tai täsmennetään asetuksen säännöksiä. Näin ollen kysymys ei ole liikkumavaraan kuuluvista poikkeuksista. Perusteluja on tältä osin korjattava.

Tietojen säilyttäminen ja sitä koskevat säännösethdotukset

Esitysluonnoksen 9 §:ssä ehdotetaan, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennetut tiedot säilytetään pysyvästi. Suomen ympäristökeskuksen on kuitenkin hävitettävä käyttörekisterin henkilöitä koskevat tiedot järjestelmästä viimeistään viiden vuoden kuluttua käyttöoikeuden lakkaamisesta ja lokirekisterin tiedot viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon tallentamisesta. Pykälä on otsikoitu nimikkeellä *rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen säilyttäminen ja hävittäminen*.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lain sisäiseen logiikkaan ja systematiikkaan. Esitysluonnoksen 2 §:n 2 momentin 1 virkkeen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmä koostuu alueidenkäytön tietovarannosta ja rakennustietovarannosta. Pykälän 1 momentin mukaan tietojärjestelmä palvelee alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevia tiedonsaannin tarpeita. Nyt ehdotetun 9 §:n nimikkeen ja 2 virkkeen mukaan 8 §:ssä tarkoitettu käyttö- ja lokirekisteri olisi osa rakennetun ympäristön tietojärjestelmää, vaikka näin ei ehdoteta säädettäväksi tietojärjestelmän yleistä rakennetta koskevassa 2 §:ssä.

Kaavaillusta 8 §:n 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi käyttö- ja lokirekisterin tarkoituksesta. Käyttö- ja lokirekisteriä pidetään käyttöoikeuksien hallintaa, tietojen käsittelyn käytön seuranta, valvontaa ja suojausta varten. Oikeusministeriö toteaa, että 8 §:ssä tarkoitettulla käyttö- ja lokirekisterillä on eri tarkoitus kuin 2 §:ssä tarkoitettulla rakennetun ympäristön tietojärjestelmällä. Näin ollen 8 §:ssä tarkoitettu käyttö- ja lokirekisteri ei voi olla osa rakennetun ympäristön tietojärjestelmää. Jatkovalmistelussa 2 §:n, 8 §:n ja 9 §:n välistä logiikkaa ja systematiikkaa on arvioitava uudelleen.

Oikeusministeriö huomauttaa lisäksi, että kaavaillon 9 §:n 2. virkkeen sääntely pohjautuu kahden toisistaan erilliseen rekisteriin: käyttörekisteriin ja lokirekisteriin. Näin ei kuitenkaan ole ehdotuksen 8 §:ssä, jossa käyttö- ja lokirekisterin on kaavailtu olevan yksi rekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimisi Suomen ympäristökeskus. Jatkovalmistelussa 8 §:n ja 9 §:n välistä logiikkaa on tältäkin osin arvioitava uudelleen.

Kuten edellä on todettu, tietojärjestelmän tietoja kaavaillaan säilytettävän pysyvästi. Oikeusministeriö toteaa, että tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojen käsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten (säilytyksen rajoittamisen periaate). Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 39 kohdan mukaan henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on käsitelty varsin seikkaperäisesti tietojen pysyvää säilyttämistä koskevaa lausuntokäytäntöä peilaten sitä nyt ehdotettavaan sääntelyyn. Oikeusministeriö toteaa, että tietojen pysyvä säilyttäminen vaikuttaa valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden perustellulta. Oikeusministeriö toteaa, että pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa olisi kuitenkin otettava huomioon edellä todettu tietosuoja-asetuksen henkilötietojen säilyttämisen lähtökohta, josta nyt ehdotetaan kansallisesti täydentävää ja täsmentävää erityissääntelyä.

Erityisiin henkilötietoryhmiin ja valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi luokiteltavat henkilötiedot

Esitysluonnoksessa todetaan, että tietojärjestelmässä ei lähtökohtaisesti käsiteltäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä, mutta on mahdollista, että tietojärjestelmään tallennettaisiin edellä mainittuja tietoja tai mainittuja tietoja syntyisi tiedon kasaumavaikutuksen tai tietoja yhdistelemällä (s. 73). Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa todetaan, että tietojärjestelmään tallennettavien tietojen joukossa voi olla arkaluonteisia henkilötietoja. Edelleen säätämisyjärjestysperusteluissa annetaan ymmärtää, että esimerkiksi rakentamislupapäätös liitteineen voisi sisältää arkaluonteisia tietoja, joiden ennakointi ei ole mahdollista.

Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa käsitellään arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevia perustuslakivaliokunnan lausuntoja ja kannanottoja varsin laajasti. Nyt kysymyksessä olevan tietojärjestelmän osalta perustelut arkaluonteisten tietojen käsittelylle jäävät kuitenkin varsin suppeiksi, eikä niitä ole sidottu säätämisyjärjestysperusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Jatkovalmistelussa arkaluonteisten tietojen käsittelyä tietojärjestelmässä on käsiteltävä huomattavasti laajemmin ottaen huomioon esityksen kannalta relevantit perustuslakivaliokunnan lausunnot. Lisäksi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin liittyvien tietojen käsittelyperuste on tunnistettava.

Euroopan unionin tuomioistuin on 1.8.2022 antamassa ratkaisussaan C-184/20, OT v. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (erityisesti kohdat 122-128) arvioinut tietosuoja-asetuksessa tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä Internetissä. Tuomioistuin totei ratkaisussaan, että myös välillisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ilmaisevien henkilötietojen käsittely voi olla erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä. Kärsillä olleessa tapauksessa käsittelyn oikeusperuste olisi ollut tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2

kohdan g alakohta. Tuomio on nyt ehdotetun sääntelyn osalta merkityksellinen, koska esitysluonnoksessa julkiseen tietopalveluun on tarkoitus viedä sellaisia tietoja, joista voi välillisesti ilmetä tietoja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään ja sääntelyn on oltava EU:n tietosuojalainsäädännön mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 65/2018 vp, s. 45, PeVL 15/2018 vp, s. 40). Tällaista rajausta on perustuslakivaliokunnan uudemmassa käytännössä pidetty säätämisyjärjestyskysymyksenä (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 40 ja PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Oikeusministeriö toteaa, että nyt ehdotetussa sääntelyssä erityisten henkilötietoryhmien osalta kovinkaan täsmällinen ja tarkkarajainen sääntely ei ole mahdollista edellä todetuista syistä johtuen. Esityksen jatkovalmistelussa on syytä arvioida huolellisesti, millä perusteella perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön täsmällisyys- ja tarkkarajaisuus vaatimuksesta voitaisiin poiketa erityisesti siltä osin, ettei lakiin ehdoteta sääntelyä käsiteltävistä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista.

Julkinen tietopalvelu

Esitysluonnoksessa ehdotetaan 13 §:ää, jossa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkisesta tietopalvelusta. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin, jolla annettaisiin Suomen ympäristökeskukselle oikeus luovuttaa henkilötietoja sisältäviä julkisia tietoja ilman, että luovutuksensaajalla on oikeus käsitellä tietoja.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu säännös julkisuuslain 16 §:n 3 momentista poikkeamisesta on tarpeen. Edelleen oikeusministeriö toteaa, että kun tieto luovutetaan yleisen tietoverkon kautta, viranomaisen ei voi varmistua luovutuksensaajan oikeudesta henkilötiedon käyttämiseen, koska tieto on kenen tahansa yleisen tietoverkon käyttäjän saatavissa. Tällöin ei voida varmistua myöhemmistä käyttötarkoituksista.

Oikeusministeriö toteaa, että viranomaisen oikeutta käsitellä henkilötietoja yleisessä tietoverkossa tulee arvioida tietosuoja-asetuksen sisältyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, joista nyt relevantti on käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate, josta säädetään tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa annetaan mahdollisuus kansallisesti poiketa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta edellyttäen, että kansallinen lainsäädäntö muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen tietosuoja-asetuksen 23 artiklasta ilmenevien tavoitteiden turvaamiseksi. Näitä tavoitteita ovat muun muassa muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva.

Oikeusministeriö huomauttaa, ettei ehdotettua henkilötietojen käsittelyä yleisessä tietoverkossa ja käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamisen suhdetta yleiseen tietosuoja-asetukseen ole arvioitu. Jatkovalmistelun yhteydessä esitystä tulee tältä osin täydentää ottaen huomioon edellä todettu sääntely.

Esitysluonnoksen perusteluissa käytetty terminologia

Esitysluonnoksen perusteluissa käytetty terminologia on jossain määrin horjuvaa. Oikeusministeriö toteaa yleisesti, että esityksen terminologia on jatkovalmistelussa syytä tarkistaa erityisten henkilötietoryhmien, salassa pidettävien tietojen ja valtiosääntöisesti arkaluonteisten tietojen välillä. Tarkistustarpeita saattaa liittyä esimerkiksi seuraaviin virkkeisiin.

- Tällaista tietoa käsittelevä saisi silloin tiedon siitä, että asukas on todennäköisesti toimintarojotteinen henkilö. Tällainen tieto olisi luonteeltaan todennäköisesti henkilön ominaisuuksia kuvaava arkaluonteinen henkilötieto (s. 107).

- Yhdistämällä näitä tietoja muihin julkisiin tietoihin voidaan saada kuvaa henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvista asioista ja henkilön taloudesta. Tällainen henkilötietojen laajamittainen käsittely voi aiheuttaa riskejä, vaikka rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennetut tiedot eivät lähtökohtaisesti sisältäisikään pääasiassa arkaluonteisia tai muita salassa pidettäviä tietoja (s. 107).

- Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojen tallentamisesta viranomaisen ylläpitämään rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Tallennetut tiedot sisältäisivät myös henkilötietoa ja voisivat sisältää jopa erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja (s. 61).

- Tietojärjestelmään ei tallennettaisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia (s. 61).

Osastopäällikkö, yliohtaja

Johanna Suurpää

Erityisasiantuntija

Petteri Jartti

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Pekka Timonen
Lainsäädäntöjohtaja Susanna Siitonen
Ministerin erityisavustaja Anita Westerholm

VN/4165/2022-OM-102

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: